

ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ВИМОГАМ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Носова Н.І., провідний інженер

ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»

Транспорт і логістика відіграють ключову роль у здійсненні експортно-імпортних операцій, забезпеченні продовольчої безпеки та наповненні доходної частини бюджету. Логістика є одним із ефективних інструментів руху матеріальних потоків та ресурсів і «... спрямована на отримання максимального прибутку всіма учасниками конкретного транспортно-розподільчого процесу шляхом оптимізації їх логістичних витрат у певному просторі та часі» [1]. Виконання всіх функцій логістичного ланцюга має забезпечити логістична система.

Економічний розвиток регіонів і підприємств, забезпечують транспортно-логістичні системи, які є тією ланкою, яка пов'язує між собою виробників, торгівлю, споживачів і від якої залежить рівень задоволення споживачів у якісних товарах і послугах. Розвиток транспортно-логістичної системи в умовах інтеграції до Євросоюзу та світової економічної системи заслуговує особливої уваги [2].

Єврологістика передбачає формування єдиного транспортно-логістичного простору в Європі. У проектах єврологістики, як і в діяльності Європейської комісії міністрів транспорту важливе місце належить Україні, що пов'язано з її надзвичайно вигідним транзитним положенням. Про це свідчить найвищий серед країн Європи транзитний рейтинг (3,75 балів – розрахунки британського інституту Rendell). Визначають такі напрями участі України в Європейській транспортно-логістичній інтеграції: пан'європейські та трансконтинентальні транспортні коридори; пан'європейські транспортні зони; міжнародні логістичні термінали (або центри) [3].

Україна має велике геополітичне значення для країн Європи, оскільки через її територію проходили «Шлях з варяг у греки» і «Великий шовковий шлях», які перехрещувались на її території, утворюючи так званий «Великий транспортний хрест» [3].

Як свідчить світовий досвід, найбільш ефективний напрям розвитку транспортного сектору України може бути реалізований шляхом формування транспортно-логістичної системи країни, яка забезпечує взаємодію всіх учасників транспортно-розподільчого

процесу в організаційно-економічному, технічному, технологічному та інформаційному аспектах під час руху вантажних потоків, а також дає змогу зайняти конкурентоспроможні позиції на міжнародних ринках транспортно-логістичних послуг [4].

Інтеграція виробництва і транспорту призводить до високої взаємної залежності виробничо-транспортного процесу. З одного боку, вона сприяє гармонізації виробничих зв'язків і розвитку економіки (за оцінками європейських транспортних аналітиків реалізація ідеї інтеграції забезпечує зниження собівартості доставки на 20–30 % порівняно з нинішнім рівнем). З іншого боку, інтеграція висуває особливі вимоги до транспортних процесів створення єдиних для країн ЄС стандартів і правил регулювання ринку транспортних послуг, уніфікації вимог до документів, транспортних засобів і правил їх експлуатації [5].

До війни лівова частка українських поставок зернових культур, які забезпечували вагомий внесок у річні надходження від експорту, відбувалася через чорноморські порти. Нині перебудова логістики в умовах війни здійснюється на основі Плану дій ЄС від 12 травня 2022 р. «Шляхи солідарності» [6], який сприяє підвищенню пропускнуєї спроможності існуючих транспортних коридорів, налагодження нових ланцюгів постачання продукції для України і пошук нових партнерів у Євросоюзі та інших країнах світу. Це призводить до пошуку додаткових можливостей використання наземного та водного транспорту на теренах Євросоюзу та пошуку нових місць для зберігання продукції. Це сприяло збільшенню експорту українського зерна через європейські логістичні коридори.

Слід відзначити, що останнім часом агрологістика широкого використовується у сфері закупівлі посівних матеріалів, сировини, добрив, кормів та ін.; у сфері переробки, складування і зберігання готової продукції, розподілу ресурсів, транспортування, доведення сільгосппродукції до вимог міжнародних стандартів якості, тобто на всіх етапах логістичного ланцюга «закупівля сировини – виробництво продукції – насичення споживчого ринку». Функціонування переважної більшості ланок на всіх етапах виробничого процесу потребує матеріальних, інвестиційних, інформаційних та інших ресурсів, потоковий рух та використання яких можна відстежити у реальному часі за допомогою засобів інформаційного забезпечення.

В Україні склалася традиційна система управління матеріальними потоками та товарними ресурсами. Однак логістика виступає сьогодні конкурентоспроможною стратегією для суб'єктів господарювання, яка, використовуючи системний підхід, виступає у

якості ресурсозберігаючого алгоритму роботи підприємств щодо забезпечення і переміщення матеріальних, фінансових, інформаційних, трудових та інших ресурсів і запасів та супутніх потоків на всіх стадіях відтворювального процесу. Саме логістика виступає потужним інструментом підвищення ефективності діяльності та економічної потужності агропідприємств, оскільки дозволяє оптимізувати рух сільськогосподарської продукції від виробника до споживача [7, с. 106]. А від оперативності транспортування продукції і наявності умов для її збеігання залежить конкурентоспроможність та, відповідно, фінансові результати діяльності підприємств. Логістична стратегія має забезпечувати конкурентний потенціал агропідприємств, що покращує й удосконалює структуру бізнесу.

Інформаційні джерела

1. Зборовська О.М. Актуальність використання логістики у виробничо-господарській діяльності підприємств. Вісник національного технічного університету «ХПИ» № 5. 2010. С. 36-42.

2. Попова И.В., Шинаренко Г.В. Тенденции развития транспортно-логистических систем Вісник економіки транспорту і промисловості URL: <https://www.researchgate.net/profile/Nadezhda-Popova-5/publication>

3. Ткач О.В., Волощук І.А. Формування єдиної логістичної системи: важлива складова євроінтеграційних процесів URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/46.pdf

4. Попович Ю.В. Розвиток транспортно-логістичної системи як форма реалізації транзитного потенціалу України URL: <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/147337/57-62.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Маселко Т.Є. Проблеми управління транспортно-логістичними системами України та перспективи розвитку в контексті Європейської інтеграції URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlut/17_2/301_Maselko_17_2.pdf.

6. Комісія відкриває «Шляхи солідарності, щоб допомогти Україні експортувати сільськогосподарські товари. Єврокомісія, 12 травня 2022р., URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/ip_22_3002

7. Вишневська О.М., Двойнісюк Т.В., Шигида Особливості логістичних систем сільськогосподарських підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки* С. 106-109 URL: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/25.pdf>